

KAMBARYS LONDONO NAKVYNĖS NAMUOSE

1952 m. spalio 27 d.
6 val. 43 min.

Edmundas Džonas Milingtonas Singas (1871–1909),
įtakingiausias dvidešimtojo amžiaus airių dramaturgas,
kartu su Jeitsu ir Augusta Gregori įkūrės Dubline

Abatijos teatrą. Tarp jo dramų paminėtinios „Šventųjų šulinys“, „Raiteliai, išplaukę jūron“ ir „Šaunuolis iš vakarų pakrantės“, kurios premjera (Dubline, 1907) ir kiti gastrolių Amerikoje spektakliai buvo sutikti audringomis publikos ovacijomis.

Prieš pat mirtį susižadėjo su aktore Mole Olgud, sceniniu slapyvardžiu Moja O'Nil. Pažįstami, kolegos ir abi šeimos tam nepritarė.

Daugybė jos laiškų, rašytų jam, neišliko.

Viename kitapus Terasų gatvės stovinčio apgruuvusio namo viršutinio aukšto kambaryje visą naktį negesdavo šviesa. Tu matei ją iš lovos kaskart atsisukusi į langą, o tą vis reikėjo daryti norint pasikelti butelių nuo grindų. Didžiumą naktį taip. Lempa užsidega temstant. Rytais, kai tik gatvių žibintai sumirksėjė užgesta, prapuola ir ji, o langas užtraukiamas nudriskusia užuolaida.

Dabar tau šešiasdešimt penkeri, gal tiek pat kiek tam namui, o gal net kiek daugiau – sunku net išivaizduoti. Tu žiūri pro vienintelį savo langą; net šiurpas nupurto palietus stiklą – toks šaltas. Anglijoje žiema ir oras geliantis. Praėjusių naktį per Londoną praūžė vėtra.

Tu niekada nepastebėjai, kad kas nors įėitų ar išeitų iš to apleisto namo, bet paštininkas tebevaikšto, kiša laiškus pro sudužusį stiklą duryse – pašto dėžutės seniai užkaltos vinimis. Vyrai šlapinasi prieangyje. Viena iš gatvinių užsiima čia savo verslu ir baliustrada jau seniai išpeizota nešvankybėmis. Dauguma langų kiaurymiu užkaltos lentomis. Pro fasadą spraudžiasi budlėjų ūgliai.

Toks jausmas, kad kambario gyventojas vyras. Kartą virdurnaktį viršutiniame lango stikle šmékstelėjo šešėlis – tau taip pasirodė – ir tame judesyje buvo kažkas vyriška. Buvo metas, kai tu galvodavai apie jį – kaip jis gali vienas gyventi tame sename bombų suniokotame name? Kas jam siuncią laiškus? Kas juose rašoma? Taip prastumdadai priešaušrio valandas. Bet ši rytą tave aplankys kai kas kitas, atsirandantis iš tos pačios šviesos, nežinia kaip, iš nematomo kambario, iš miesto, kuriame gyvenai paskutinius trylika metų, bet taip ir nesuradai dingsties pavadinti savu. Taip yra buvę mums visiems: kažkas, ką tarėmės užmiršę ar tyčia ištūmė už durų, staiga įsliuogia į atmintj. Bet šiandien jis ateis kaip klajūnas, kuris nenori būti ištremtas, kaip emigrantas, vis dar bandantis sugrįžti namo.

Kartais jis būna nepakenčiamas. Kam neigti? Irzlus, *ne-atlaidus*, nors tai nebūdinga tokiemis palyginti jauniems žmonėms. Juk tuščiabarškiai, visokios poniučės, kūmutės ir pašaipūnai visada taip išpūsdavo jūsų amžiaus skirtumą. Pavydžios raganos. Pagurkliuoti veidmainiai, per daug sukti, kad drįstų atvirai pareikšti savo nepritarimą. Ką reiškia metai? Fikcija. Rašalo dėmės kalendoriuje. Pasitaiko tokų akmirkų – pastaruoju metu, – kai vakar diena atrodo įvykusi pries amžinybę, o rytojus kaip dar negimės naujas amžius, toks nepasiekiamas. Ir jeigu jis būtų pergyvenęs savo jaunystę, jo metai būtų susitruakę, nes sutuoktinį amžius survenodėja, jie ilgainiui supanašėja, kaip knygų atramélės išblukusiais įrišimais, prilaikančios abiejų prisiminimus, ir jau nė vienam neberūpi pasiskaityti, kas kadaise juos skyrė. Kiek gi jam dabar būtų? Aštuoniasdešimt? Maždaug tiek. Kojas velkantis senas pūzras. Šlepetis. Prairęs maišas. Sunku skaičiuoti pagirių troškumoje. Dešimtmečiai nesiduoda rikiuojami, painiojasi. Po kelių nesėkmingų bandymų tu liaujiesi.

Siurbteli mažą rūgštų gurkšnelį. Medicininę dozę. Nusodinimui pagerinti. Džino šutas sudrėkina akis, kažkodėl sustiprina jo būtį, bet tavo grimasa ryjant nuveja ją šalin. *Kasdienis šio nesvetingo miesto túžmas*. Ar ne Jeitsas tai parašė? Ar kitas mano papaikėlis Šo? Vis dėl Dublino graudenos. Bet juk visi miestai nesvetingi – seniams, skurdžiams, kolaborantams. Kas tų poetų per mada daryti spektaklį iš savaime suprantamų dalykų? Jézau, gelbék mus nuo eilia-kalių su jų gražgrožiais, savęs piršimu ir tomis pūgomis palyginimų, pleiskanas paverčiančių snaigėmis... Staugimą gatvėje pavadins sonetu. Ode akivaizdybei.

Ką tik išaušo. Šešelių bučinių metas. Pro langą skverbiasi pilkšva šviesa, švilpia virdulys, o tu trepsi aplinkui vis nesusildama. Pirštinės visai praskydo. Tu apsiavusi mirusio žmogaus batais. Kam švaistyti. Nuodémė. Apačioje į Brikfieldso Terasų gatvę atvažiavo pieno furgonas. Tu svarstai, ar pienininkas duotų kreditą dar vienam mėnesiui, bet baimė, kad atsakys, tave atbaido. Šerkšnas pasidabrado grindinį, telefonu būdelę, gatvę, apgriuvusią kolonadą namo, kuriame pernakt dega šviesa, bakaléjos stoginę prie Porchesterio kelio kampo. Kovai skraido apie židinių kaminų pilvus.

Džonio Singo čiabuvė. Protestanto gulovė. Kingstano šaunuolio kirmgrauža. Ižeidimai, svaidyti sąmojingojo Dublino aštrialiežuvii, vis dar skamba ausyse po daugiau kaip keturiadasėsimties metų.

Tu šlepsi nuo lango prie sandėliuko šalia viryklės. Kambaryste tvyro kopūstų ir dulkių kvapas. Kažkur apačioje gerokai per garsiai groja radijas, bet tu nesiskundi dėl trukdymo, keista, kartais jis net ramina. Naktinis būna valandų, kai ilgesi net tokios paguodos. Vienišam tyla būna bangi. Jis visada sakydavo, kad tu per daug lakios vaizduotės, amžinai svaičioji. Tipiška katalikė, juokaudavo. Naktį tu

skaitai Milso ir Bunso romanus iš Grafo rūmų kelio dvi-pensés bibliotekos. Jeigu ne tie *romanai apie tikrają meilę*, nebeturėtum kur dėtis. O kaip jis niekino jas, tas tavo ap-triušusias, ašaromis sulaistytas lovos drauges. „Senmergių opiumas“, – šaipydavosi.

*Tegu užtemsta mėlyna padangė;
Tegu išdžiūva žemės vandenynai;
Tegu paliauja sukėsis pasaulis,
Jeigu aš tau sulaužysiu ištikimybę.*

Ta daina išplėš tau širdį, Mole. Vien todėl, kad kažkas kaž-kada yra jautęs tokį atsidavimą. Lašelis pieno apramintų džino sugildytą gerklę. Tas pigus gėralas pliko kaip verdan-tis smėlis. Aštuoniasdešimt vieni. Tieki jam būtų. Jeigu jis šiandien būtų buvęs gyvas. Būtų gyvas. Jis vis dar pataiso tave. Jausmas, kad jি varžai, taip niekada ir nepranyko. Judu skyré ne vien amžius.

Spintelėje arbatžolių dėžutė su papūgos atspaudu ir tuš-čias cukraus maišelis, iš kurio dar galima iškrapšyti pasku-tinius kelis grūdelius. Tu galvoji apie tą be laiko susenuši pienininką. Žmonės sako, jis buvęs sužeistas prie Anci-jaus. Kaimynų vaikai jo bijo, visaip pravardžiuoja. Girdėjai šnibždant, kad jis apsėstas visokių manijų: bijo šunų išma-tų, krauso, imigrantų, ypač lenkų, bijo, kad prireikus ne-ras viešojo tualeto, nes jų per mažai. Buvo prikibęs mūsų gatvėje prie mokinės, kuri norėjo pasitrumplinti kelią į Šv. Kotrynos gatvę, ir dabar čia nė vienos nebepamatysi. Kai išsišiepia, būna panašus į lavoną, o laikysena kaip kareivio, bet kartais jis ima žirglioti tokiais plačiais žingsniais, lyg žengtų per kliūtis, ir vis juokiasi pro sukastus dantis. Ne-jaugi jam niekad nešovė į galvą, kad praeiviai jam šypsosi

nenorom ir kad anglai taip išreiškia savo panieką? Gal su juo ir įmanoma būtų rasti bendrą kalbą. Jeigu kas priimtų jį tokį, koks yra. Bet ne. Taip nedera.

– Pagarbos neprašoma, Laumiuke. Kas vertas, gauna ją savaime. Reikia gyvenime prideramai elgtis. Antraip ci-vilizacijai galas.

Katė išdidžiai pėdina per lipnias plikas grindų lentas ir pri-siglaudusi prie kėdės kojos išriečia nugara. Kažkodėl jos dėmesį patraukia nuotrauka odiniais rēmeliais, stovinti ant židinio atbrailos tarp dviejų tuščių žvakidžių. Vyras nuo-traukoje jau seniai miręs. Jis apsirengęs Edvardo laikų dar-bužiais: nunešiotu kostiumu su golfo kelnėmis ir raštuotos odos batais, duksloka studentiška kepure, po kaklu pasirišęs skepetaitę. Dešinėje pirštinėtoje rankoje uosio lazdelė, iš ki-šenės lenda knyga. Nuo sepijos jo drabužiai tokie pat rudi kaip plaukai, kaip jo motinos kanapa jam už nugaros. Nu-o-trauka ilgainiui susirangė. Ji mačiusi ne vieną židinio atbrai-lą, ne vieną dėžutę ir pigų viešbučio numerį, artistų poilsio kambarį, pigius nakvynės namus, kartoninio lagamino ki-šenę. Jis stovi kažkaip ištempęs, tarsi pasitikdamas priešais išsirikiavusių kareivių ugnį operos scenoje, ir akys – liūdnos kaip kankinio – kiek apsiblaususios, tarsi tą akimirką, kai buvo atidaryta fotoaparato sklendė, jis būtų sumirkęs ar susigraudinęs. Tačiau tai taip nepanašu į jį.

Kažkieno radijas groja viduramžišką škotų baladę. Kad greičiau išauštų rytas. Iš lėto atidardėtų pienininko veži-mas. Suburgztų kažkieno pažadintas automobilis, sutre-liuotų dviračio skambutis ir vaiduokliai sulistų atgal už sienų apmušalų. Tu tarsi matai save iš tolo, kaip kokios pasakos heroję. Ponia O'Nil drebédama sėdi prie stalо ir